

ניחוחות לפרשת יתרו

מנהיגי חינוך יקרים, ערב שבת שלום!

במרכזן של עשרת הדברות מופיעה מצות כיבוד אב ואם: "כבד את אביך ואת אמך למען יאריכון ימיך על האדמה אשר ה' אלוקיך נותן לך" (שמות כ' י"ב). מן המפורסמות הוא שמצווה זו נתנה ב'לוח' של בן אדם למקום. ללמדך על הערך והחשיבות שביחס המתאים להורים.

עוד נתיחדה מצוה זו בכך שהתורה מפרטת את השכר המובטח למקיימה. אכן אריכות ימים הינה שכר מרובה ההולם מצוה חשובה הנחשבת קשה לקיום בהידור הראוי לה. לא בכדי מספרת הגמ' שניתן ללמוד מדמא בן נתניה הגוי שנמנע מלהעיר את אביו למרות הפסד של סכום עצום ולא ציערו הפסד זה, כי הבין את ערך המצוה והבין (כגוי..) עד היכן מגיע דרגת הקושי שבקיומה. ונדייק. אריכות ימים יכולה להיות בכל מקום. התורה מדגישה דווקא אריכות ימים בארץ. ננסה להבין את ההדגשה של שכר אריכות ימים דווקא על האדמה שניתנה לנו – ארץ ישראל.

פירוש מחודש מובא בספר "אבני שוהם". ארץ ישראל היתה מקום מגוריו של כנען אחר המבול (בראשית י' יט), אך כאשר כנען נטל חלק בביזוי שנהג אביו חם כלפי סבו נח- נתקלל שיהיה עבד. ולכן כעבד, אשר רכשו שייך לאדונו, הופקעה ארצו וניתנה לשם – לעם ישראל. כנען בחטאו בעניין כיבוד אב ואם הפסיד את ארץ ישראל, ובניגוד לו אנו זוכים בארץ הודות לקיום מצוות כיבוד אב ואם.

עולה אם כן שאחד מתנאי ירושת הארץ היא יחסים מתוקנים ומדוייקים בין ילדים להוריהם.

בפירוש "העמק דבר" הוסיף הנצי"ב נקודה נוספת: אפילו מצוה שכלית - המובנת לכל בר דעת - שמחוייבים לקיימה בכל מקום, יש מעלה מיוחדת בקיומה בארץ ישראל. מעלת הארץ "אשר עיניה ה' אלוקיך בה", המושגת ישירות ע"י הקב"ה גורמת למתן חשיבות יתרה לקיום המצוות על ידי היושבים עליה. התורה מלמדת אותנו את העיקרון החשוב הזה דווקא כאן דרך מצות כיבוד אב ואם. אמנם הזכרנו כי לומדים בגמרא על רף כיבוד אב מדמא בן נתניה (ויש לעיין בכך..) אך יש ערך גדול להוסיף לכוונת המצווה - את ציווי השם שבה. דווקא בארץ ודווקא כי ה' ציווה- ערך הפעולה של כיבוד אב ואם עולה.

תלמידי הגר"א הוסיפו והעניקו משמעות נוספת למצווה שהיא חלק משמירת המסורת העוברת אלינו דרך ההורים עד אבות האומה. כיבוד ההורים מהווה את נקודת החיבור לדורות עברו ולמורשת המועברת דרכם. מעתה הכבוד המוענק להורים אינו רק על שותפתם עם הקב"ה בהבאתנו לעולם הזה אלא גם על חלקם בקשר שלנו לתורה ומצוותיה ולעולם הבא. חיבורנו זה דרך

אבותינו לאבות האומה מזכה אותנו בחיזוק אחיזתנו בארץ הקודש כפי שהובטח לאברהם יצחק ויעקב.

החינוך לכיבוד הורים והזירוז להשתדל להדרם ולירא מהם מקבל מעתה מימד רחב וכולל של חיבור לכלל ישראל, ארץ ישראל וכבוד ה'.
בבתי החינוך שלנו בחמ"ד אנו מחזקים את לימוד וקיום מצוות כיבוד ההורים ופועלים להנחילה לנו ולתלמידנו. אנחנו יודעים עד כמה התפקיד הזה חשוב ומשמעותי לחינוך. גם אם לעיתים אנו נדרשים להיות שם 'לצד' ההורים או אפילו 'לצידו' של התלמיד- נעשה זאת מתוך חינוך לכיבוד הורים בצורה המלאה ביותר.

שבת שלום ומבורך,

שושנה נגר